

ZA VŠECHNO MŮŽE MŮJ MUŽ... - rozhovor s Pavlou Marianovou

Hudební server iFOLK.cz • leden 2001

V říjnu loňského roku vyhlásila agentura Musica Bohemica ve spojení s Českým rozhlasem diváckou anketu „Zlatý tucet folk a country“, ve které se umístilo dvanáct pravděpodobně nejoblíbenějších česky zpívaných písniček tohoto žánru. A mezi těmito dvanácti, vyhlášenými na stanici Českého rozhlasu Radiožurnál, se umístila i písnička „Omnia vincit amor“ skupiny Klíč, jejímiž autory jsou Jaroslav Marian a Petr Baštař. O tomto umístění, o skupině Klíč (která v příštím roce oslaví 20 let) a o zpívání jsem si povídala se zpěvačkou Klíče Pavlou Marianovou.

Mluvili jste v kapele o tom, jestli pro vás to umístění v citované anketě něco znamená, je to pro vás nějaký posun zase dále vpřed?

Když točila televize rozhovor s mým mužem, také dostal otázku, jestli si myslí, že nám to něco přinese – a můj muž řekl, že ne – a my si opravdu myslíme, že je dneska úplně jedno, jestli něco vyhrájete nebo ne.

Je to vaše první takovéhle ocenění?

Ne. My jsme už vyhráli poměrně dost velkých soutěží, z těch nejslavnějších asi Portu – několikrát diváckou Portu v Praze, pak diváckou Portu na finále v Plzni, vyhráli jsme autorskou Portu, za přínos žánru jsme dostali i Zlatou Portu. Potom – v dobách, kdy jsme hráli na festivalech pořádaných Juppem – jsme se pravidelně objevovali v anketě časopisu Folk a Country a například naši desku „...omnia vincit amor“ jsme měli hned po Nohavicovi na druhém místě žebříčku a o dva roky později byly „Větrné mlýny“ na místě třetím. Těch úspěchů bylo už vlastně docela dost.

Proč myslíš, že zrovna tahle písnička se ve Zlatém tuctu umístila, čím je tak výjimečná?

Myslím, že těch deset let od premiéry měla čas, aby ji lidé poznali, navíc je to titulní píseň naší první desky a je celkem jednoduché si zapamatovat její název, to je další důvod; té desky se prodalo přes 18000 kusů, takže mezi lidmi se ta písnička dostala a určitě si ji spousta lidí i nahrála, co si budeme povídat... A když se ještě vrátím k těm oceněním, tak právě za tuhle písničku jsme před deseti lety dostali tu autorskou Portu – a byl to navíc jeden jediný rok, kdy o téhle ceně rozhodovalo a udělovalo ji přímo publikum. (Nás zatím téměř nikdy porota složená z „folkových“ odborníků neocenovala, vlastně ani žádnou interpretační Portu, kterou udělovala porota, jsme nikdy nezískali, vždycky jenom tu diváckou.) Já tedy myslím, že tahle písnička je prostě hezká, zpěvná, že se líbí, ten text taky „o něčem“ je. A už jsem na ni dokonce slyšela i parodii, a to je, mám dojem, známka určité popularity.

Jaké to je, zpívat ve výjimečné kapele, která tu asi nemá obdoby? A jak se cítíš mezi zpěvačkami na české folkové špičce – myslím díky tvému neobvykle zabarvenému hlasu?

Klíč existuje devatenáct let – vlastně dneska už zbyl z původní sestavy jen Jarda (*Pavlin manžel a kapelník*) a já, tři roky teď máme novou sestavu kapely. My jsme vlastně původně začínali jako tramská kapela, to je po těch letech docela legrační, hráli jsme i převzaté písničky – a náš repertoár se na zcela autorský měnil až postupně. A máme radost, že všechny naše současné písničky jsou původní a že jsme získali skvělého textaře, pana Tomáše Vondrovce. Myslím si, že jeho texty jsou nádherné a umocňují Jardovy melodie. Kapela má díky nástrojovému obsazení docela blízko k vážné hudbě, a tím, že přišli do kapely úžasní muzikanti, kteří mají vzdělání – AMU a konzervatoře, tak docela cítím, že ta muzika je teď zahráná tak, jak si ji představujeme, ale jestli jsme výjimeční – to mohu já jen těžko posoudit. A s tím mým hlasem – sice zní, že je hodně hluboký, ale úplně tak to není. Já si pamatuji, že když jsme se kdysi někde potkaly s Pavlínou Jíšovou a Šárkou Benetkovou, tak říkaly, že si zkoušely moji polohu hlasu, protože každá zpěvačka si zkouší, jak moc může zpívat nahoru nebo dolů, a obě říkaly, že to opravdu není tolik hluboko, jak to zní. Já dolů zazpívám třeba do malého Cis, ale ne stoprocentně, a to není až tak výjimečné. Můj hlas má zkrátka takovou barvu, že zní hodně hluboko. A neobvyklá je asi právě ta barva. Já se ovšem poslouchám už třicet pět let, proto mi připadá úplně normální.

Když už jsi mluvila o těch devatenácti letech s Jardou, tak – jaké to je, žít i pracovat spolu – nelezete si někdy už na nervy?

Já si někdy říkám, že máme asi svatozář. Protože když jsem nějaký čas neučila (*Pavla je učitelkou na prvním stupni ZŠ*) a byla jsem doma, tak jsme byli pořád spolu. Doma spolu, na koncertech spolu, na cestách spolu – neuvěřitelné. Samozřejmě, občas si trochu lezeme na nervy, jako všichni manželé, ale myslím si, že to zvládáme velmi dobře. Já jsem o něco tolerantnější než Jarda, ale on zase vycítí, kdy jsem nervózní a unavená, a ví, co má a nemá říkat. Takže je to o toleranci a zvyku – a samozřejmě o tom, že se pořád máme rádi. Když jsme spolu kdysi začali chodit, tak jsme byli šťastní, že máme společného koníčka, byli jsme pyšní na první úspěchy a moc nás bavilo, že si spolu zazpíváme. A pořád nás to drží pohromadě – musím ale říct, že dneska mě už muzika asi baví víc než Jardu...

Otázka poněkud soukromého rázu: dřív byla vaše spoluúčast v kapele, nebo jste spolu dřív chodili?

Já jsem byla v kapele od jejího začátku a Jarda přišel až půl roku po mně. V září 1982 k nám do kapely přišel a v prosinci jsme spolu začali chodit. Mně bylo tenkrát sedmnáct a jemu připadalo legrační, že jsem tak mladá, protože mě navíc poznal, když mi bylo ještě šestnáct a jemu už dvaadvacet. Jeho rodiče našemu vztahu tehdy moc nevěřili, nějaká sedmnáctiletá holka z Prahy, to prý nevydrží... a vydrželo.

Přeskočme na tvé hudební vzdělání: máš Ježkovu konzervatoř, proč jsi ji začala studovat? Chtěla jsi být ve zpěvu profesionálnější?

Za všechno může můj muž. Já mám zpívání ráda odjakživa, ale když jsem byla malinká, tak jsem měla jen zbytky sluchu, devětatřicetkrát mi píchali uši a hrozně špatně jsem slyšela, a nepoznala jsem ani to, jestli jde melodie nahoru nebo dolů. Ale moje maminka říkala, že už když jsem si hrála s panenkami, tak jsem nemluvila, ale všechno jsem jim zpívala.

Křivdy jsem pociťovala ve školce, protože když jsme nacvičovali písničky na besídky, tak všechny paní učitelky mi vždycky zakazovaly zpívat, říkaly „...a Pavlínka – ta bude jen otvírat pusinku...“. To mi bylo moc líto, ale pravda je, že už jako dítě jsem měla hlas hlubší a poměrně silný, v podstatě „tuří“...

A i potom ve škole mi zakazovali zpívat, protože jsem opravdu zpívala falešně a ošklivě. Ale přesto jsem vytrvala, měla jsem silnou vůli a chuť do muziky. K tomu falešnému zpěvu jsem ve čtvrté třídě přidala kytaru. Pak se dodatečně zjistilo, že ty falešnosti vyplývaly z toho, že můj dětský hlas byl hlubší, a jak jsou všechny dětské písničky ve vyšších polohách, tak jsem to neuměla vyzpívat – a tím jsem vlastně zpívala falešně. Když jsem pak začala lépe slyšet, už jsem poznala, že jde melodie nahoru – dolů, ale zase jsem se neuměla jakoby přizpůsobit těm vysokým tóninám. Pak mi jeden kluk v osmé třídě řekl, že docela dobře zpívám, mimochodem, ten kluk zpívá dneska v Brutusu - a taky byl potom na Ježkově konzervatoři, tak ten mi to první řekl a já jsem to oplakala, protože jsem si myslela, že se mi směje, protože na chválu jsem do té doby zvyklá nebyla.

Potom na jaře 1982, to mi bylo šestnáct, jsme založili kapelu složenou z vedoucích a instruktorů, kteří pracovali s dětmi. Jak už jsem řekla, do téhle kapely přišel v září můj budoucí muž. A ten si všiml, že v mém hlase je něco zvláštního, co zatím neznal, a napsal pro mě první písničku. Proto říkám, že za všechno může můj muž. Začal pro mě psát písničky v těch tóninách, které mi sedly – a navíc chtěl, abych ve zpěvu něčeho dosáhla. A tak já jsem ve svých osmnácti začala chodit do LŠU (*dnešní ZUŠ*). Po roce jsem zkusila, opět na Jardovu radu, přijímací zkoušky na Ježkovu konzervatoř. Mě samotnou by to nenapadlo. Tam mě přijali, přestože v té době tam brali na obor zpěv třeba jen šestnáct lidí ze sto dvaceti přihlášených. Ale už při těch přijímacích jsem pochopila, že mě vezmou, protože já jsem šla do zkoušecí místnosti těsně za korepeditorem, což on nevěděl - a té přijímací porotě řekl: „Tak, teď vám vedu něco opravdu zajímavého.“ To mě přirozeně povzbudilo a tak jsem to tenkrát zvládla celkem dobře. A jsem té škole moc vděčná, určitě se mi rozšířily obzory a hodně jsem se naučila. I když vím, že hodně práce je vždycky na člověku, jak moc se chce učit a jestli chce něco dokázat. Mně se tam ale líbilo, jsou tam skvělí učitelé – někteří...
(smích)

Dobře, tobě ta škola takhle pomohla. Myslíš si, že by třeba folkový zpěvák měl chodit aspoň do lidušky nebo že by měl vystudovat i takovouhle konzervatoř?

Někdo má obrovský talent, že ani nemusí cvičit, a „je to tam“, ale takových lidí je málo. Ono - když vám někdo poradí, co máte udělat, aby to znělo tak, jak to znít má, dá se naučit a zvládnout hodně věcí – a zpívat se pak vlastně může naučit skoro i nezpěvák. Je to hodně o zkušenostech, které ti může předat třeba právě učitel, a já myslím, že každý zpěvák by měl někdy zažít nějaké hodiny zpěvu. Například sama na sobě jsem pozorovala, než jsem se začala učit zpívat, že jsme s Klíčem nemohli mít zkoušku před koncertem, protože při té zkoušce jsme se většinou „vyřvali“ a hlasivky to pak někdy druhý den nevydržely. Naučit se ovládat hlasovou techniku je určitě potřeba i z těchto důvodů. A když má ještě k tomu někdo (třeba jako já) nedomykavost hlasivek, tak by si snadno mohl i zničit hlas. Dneska oproti tomu zpíváme čtyři koncerty za sebou a mně to nevadí – a ty koncerty mají každý dvě a půl hodiny. Takže já si myslím, že ani folkařům nějaké hodiny zpěvu rozhodně neuškodí.

Takže myslíš, že pro jistotu to chce začít už od dětství?

Ne, to ne. Tady je určitě nebezpečí, když už malé děti chodí na sólový zpěv, že je někteří učitelé tlačí do klasiky, a hodně dětí má potom hlas zkažený, protože ten hlas je ještě dětský, ale zní jako dospělý. To mi nejde dohromady, zní to nepřirozeně. Já tvrdím, že takové to „přírodní“ zpívání, normální neboli folkové, když se začne kolem dvaceti, že je ještě čas, hlas

je tvárný pořad. Na rozdíl od nástroje, třeba u houslí, to nedohoníte, ale zpěv ano. Ale dětem se takhle často může ublížit.

Když jsme u těch zpěváků a zpěvaček, kdo z naší domácí folkové scény ti přijde zajímavý (nebo nejzajímavější) v současné době?

Já mám ráda hlavně Lenku Slabou. Sice žije v Kanadě a dlouho jsem ji neslyšela, ale to je pro mě vzor profesionality, krásného hlasu, projevu, a mrzí mě, že tady jsou odborníci, kteří hodnotí různé desky, písničky, zpěv, a že Lenku podle mě pořádně nedocenili. Vyдалa svoji sólovou desku, já neříkám, že ta deska je celkově skvělá, ale pěvecky je určitě výborná. A například Jiří Černý, ať jmenuji konkrétně, klidně napsal, že Lenka Slabá je dobrá zpěvačka do refrénů u Žalmana, ale že na sólovou desku nemá. A to já nemůžu unést, mám zkrátka někdy pocit, že u nás se hodnotí nějaké divné věci, kvalita se neuznává, a čím jsou ty věci divnější, tím je to pro ty kritiky lepší, čemuž já opravdu nerozumím. Pěvecky se mi ještě líbí Alice Holubová z Hradištanu, ta má celkově takový kultivovaný projev, pak jsem vždycky měla ráda Zdeničku Tichotovou, má takový podmanivý hlas. A z těch mladších zpěvaček se mi teď moc líbí Žofka Kabelková, to je obrovský talent, musí zapracovat na repertoáru, ale hlasově je to talent, v sedmnácti letech je opravdu dobrá. Dál mám hodně ráda Radku Fišarovou. Zažila jsem její absolventský koncert na konzervatoři – a že jsem zvyklá na ledacos, za tu dlouhou dobu, co se věnuju muzice. Ale tady na tom koncertě jsem seděla, ona zpívala jednu písničku za druhou, měla jich asi třiadvacet, a já jsem cítila, že mi padá čelist, a na konci mi skoro tekly slzy. Ona je tak úžasná, ale – kde je, hrála hlavní roli v Evitě, ale není vůbec vidět. Podle mě je Radka jedna z vůbec nejlepších zpěvaček, když vezmu nejen folk, ale i populární muziku. Ze starších zpěvaček všech žánrů mám hodně ráda Hanu Hegerovou, Marii Rottrovou. A ze zpěváků mám úplně nejradši Matušku, když ho slyším, tak mi běhá mráz po zádech... Pak se mi moc líbí Kryl, jeho hlas i písničky, z jeho projevu mě také mrazí. Křest'ana mám ráda, Nohavicu, pěkně barevný hlas má i Wabi Daněk, Žalman...

Změňme téma. Spolupracuješ stále ještě s nějakými cikánskými kapelami?

Měla jsem s cikánskou cimbálovkou pana Feča jeden koncert v Divadle komedie a doufám, že nebyl poslední.

Zpíváš romsky?

Ano, romsky.

Jaké to je?

Mně to nevadí. Dostanu to napsané, foneticky, oni mi ještě řeknou, jak to mám zpívat. Já jsem pyšná, že mě vzali, protože Romové mezi sebe málokoho přijmou. Myslím si, když bílý neboli gadžo zpívá cikánskou muziku, že to neodsuzují, ale neberou. Mají proč, bílí tu jejich muziku cítí jinak. Já když jsem šla do jejich kapely na konkurs, říkala jsem si: Tak, teď se ukáže! Protože už víc než deset let zpívám pseudocikánské písničky, které pro mě píše Jarda – a vždycky jsem si při koncertech říkala, že jestli tady zrovna sedí nějaký Rom, tak co tomu asi říká... Tohle je cimbálovka, kde všichni muzikanti mají konzervatoř a hrají z partitury - no já jsem byla hodně překvapená, cimbálovka – a z partitury, ale když kapelník řekne, dáme si tuhle písničku v A dur, a ona je napsaná v jiné tónině, tak jim to nedělá problémy, oni jsou úžasní improvizátoři. Takže ti muzikanti jsou skvělí, protože umí perfektně noty a zároveň

dokážou improvizovat, což umí málokdo. Tudíž jsem na to pyšná, že můj zpěv je zaujal a že se mnou chtějí spolupracovat, a mně to zase muzikantsky dává něco jiného, než Klíč.

Poslední, tak trochu klasická otázka: Co teď s Klíčem v nejbližší době chystáte?

My vůbec nevíme, co s Klíčem bude, jestli vůbec přežijeme tuhle dobu. Kapele je devatenáct let a můj muž teď každou chvíli říká, že to snad „doklepeme“ do dvaceti a pak toho necháme. Takže pro mě je tahle tvoje otázka dost bolestivá, protože opravdu vůbec nevím, co bude. Dnešní situace v kultuře je dost hrozná, to by ale bylo na dlouhé povídání, ale vypadá to tak, že muzikou se zřejmě neuživíme. A můj muž je typ, který když něco dělá, dělá to na sto procent, takže není ochoten chodit do práce a zároveň se věnovat „profesionální“ muzice jako koníčku. Když chystáme novou desku, tak on na tom pracuje nejméně rok předem, protože musí složit hudbu, pak tu hudbu připravit a předat k otextování, a navíc pak všechno, co hrajeme, aranžuje v notách, takže každá naše deska, to je tlustý štos partitur. Naposledy takhle připravil desku písniček pro děti, což je asi 350 stránek partitur. Takže my v Klíči víme, že když Jarda nastoupí do nějaké práce, tak na tohle už nebude mít čas a naše muzika končí, a pokud se hraním neuživíme, tak do té práce nastoupit musí, protože jsme v kapele spolu oba, máme dítě, a to už není žádná legrace. To je tedy jeden náš současný problém – a druhý je v tom, že jsme měli smlouvu na to, že loni vydáme desku pro děti, ta deska je podle té smlouvy kompletně připravená, hotová, celé zřízení jsme měli točit, studio bylo objednané, muzikanti, kteří měli nahrávat jako hosté, byli také dohodnutí a objednaní, texty písniček zaplacené, všechna práce udělaná, obal desky objednaný – a týden před vypuknutím natáčení se vydavatel rozhodl, že desky se prý teď celkově málo prodávají, takže tuhle naši novou desku není ochoten vydat. Zrušil tím vlastně roční práci mého manžela (kterou Jardovi samozřejmě ani nezaplatil, protože Jardovy honoráře měly být vlastně až procenta z prodaných desek). Ublížil i členům kapely, kteří s natáčením počítali a věnovali přípravě také spoustu času a práce. A my teď asi budeme hledat sponzory a jiného vydavatele – a budeme se modlit, aby ta deska vůbec někdy vyšla. Takže v takovéhle situaci je teď Klíč, v hrozném. Nicméně doufáme, že všechno zlé se v dobré obrátí, protože nás našťastí povzbuzují nesmírně krásné odezvy na naše koncerty a na minulé desky, za které všem našim příznivcům moc děkujeme...

A za příjemný rozhovor poděkovala

Manča Sršňová